

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIM

¹Zir. Yük. Müh. Emre BİLEN ²Zir. Yük. Müh. Özge ÇİÇEKLI

³Prof. Dr. Uygun AKSOY ⁴Prof. Dr. Ahmet ALTINDIŞLI

¹ Zir. Yük. Müh., Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü YALOVA

² Zir. Yük. Müh., Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği İZMİR

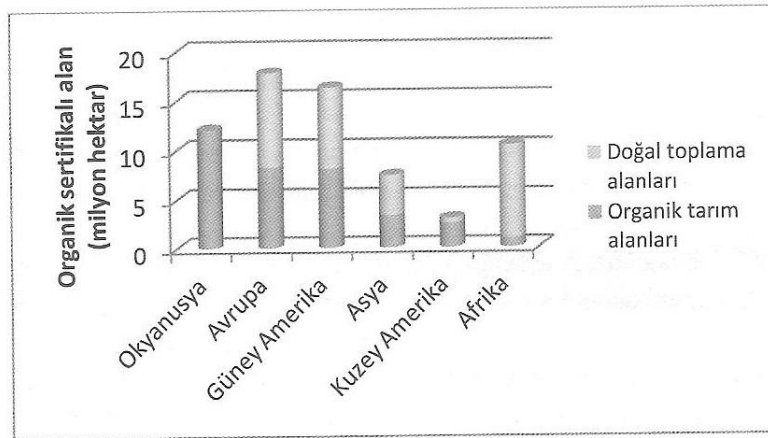
³⁻⁴ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Bornova-İZMİR

DÜNYADA ORGANİK TARIM

2011 yılında açıklanan verilere göre, 2008 yılında 154 ÷lkede yürütölen organik tarım faaliyetleri 2009 yılında 160 ÷lkeye ulaşmıştır. 2009 yıl sonu verilerine göre dünyada 37,2 milyon ha alan organik standartlara göre sertifikalandırılmıştır. Geçiş dönemi rakamları da bu alana dahildir. Alan, 2008 yılı verileri ile karşılaştırıldığında 2 milyon ha gibi ciddi bir artış göstermiştir. Büyüme en fazla Latin Amerika ve Avrupa’da görölmüştür. Ayrıca organik bal üretimi, doğadan toplama gibi amaçlarla sertifikalandırılmış 41,9 milyon hektarda da organik üretim yapılmaktadır.

Organik tarım alanlarının yaklaşık üçte biri tek yıllık veya çok yıllık bitkisel üretim alanlarından, üçte ikisi ise çayır ve mera olarak kullanılan yeşil alanlardan oluşmaktadır. Arıcılık için sertifikalandırılan alanlar dahil doğadan toplama 31,1 milyon ha alanı oluşturmaktadır. Organik su ürünleri yetiştiriciliği ise 0,4 milyon ha alanda yapılmaktadır. Sonuç olarak dünyada organik sertifika altına alınmış toplam alan 2008 yılı verilerine göre 66,5 milyon ha’a 2009 yılında ise 79,1 milyon hektara ulaşmış bulunmaktadır.

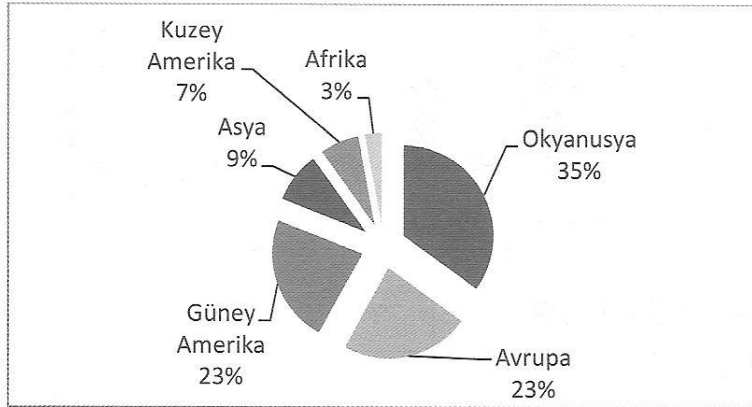
Kıtalara göre organik tarım alanlarına bakıldığında ilk sırada 12,1 milyon ha alan ile lider ÷lke konumundaki Avustralya’nın yer aldığı Okyanusya’yı görmekteyiz. Hemen ardından 8,2 milyon ha ile Avrupa gelmektedir. Avrupa’da 9,6 milyon ha alanda doğadan toplama yapılmaktadır. Afrika’daki organik tarım alanı 0,9 milyon ha iken 9,5 milyon ha’lık bir alanda doğal toplama yapılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Kıtalara göre 2008 yılında organik tarım ve doğal toplama alanları.

Kaynak: FIBL ve IFOAM 2010

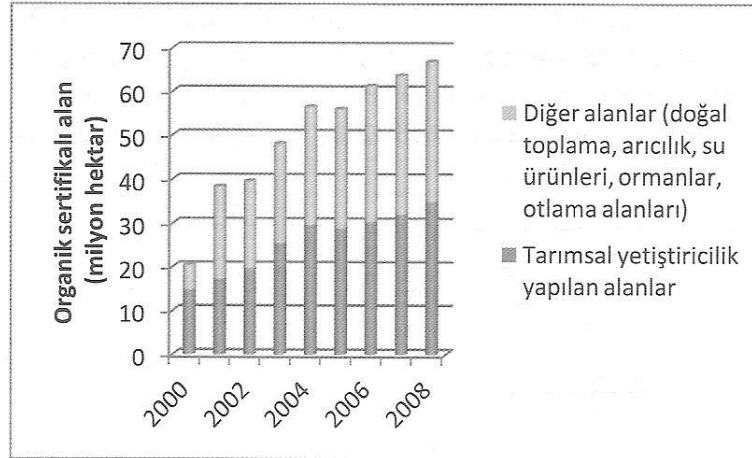
Kıtalarla göre toplam organik alanlarına karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise %35’lik bir pay ile Okyanusya’yı görmekteyiz. Bunu %23,4 ile Avrupa ve %23 ile Latin Amerika izlemektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Kıtalarla göre 2008 yılında organik tarım ve doğal toplama alanlarının dağılımı.

Kaynak: FIBL ve IFOAM 2010

Dünya’daki organik tarım alanlarının 2000 ve 2008 yılları arasındaki gelişimine baktığımızda alanlardaki kararlı büyüme dikkat çekicidir (Şekil 3).

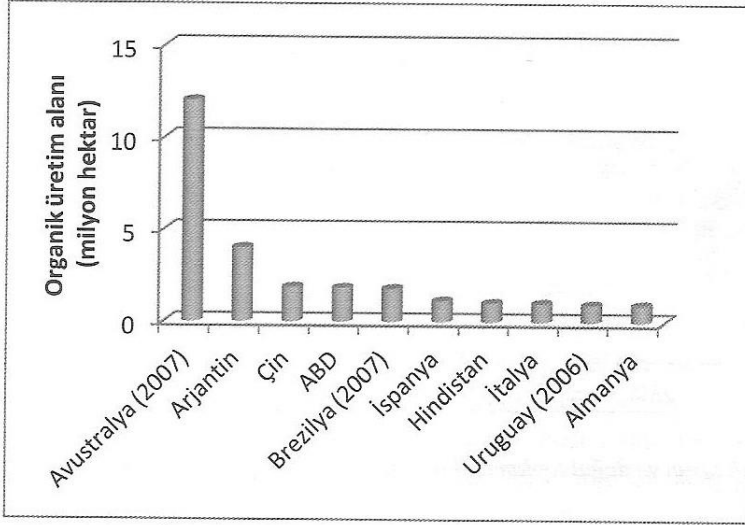

Şekil 3. 2000- 2008 yılları arasında dünyadaki organik tarım ve doğal toplama alanlarının dağılımı.

Kaynak: FIBL ve IFOAM 2010

Ülkelerin organik üretim alanları 2007 verilerine göre karşılaştırıldığında, en büyük on ülke Şekil 4’te verilmiştir. Avustralya’nın 12,02 milyon ha’lık organik üretim alanının yaklaşık % 97’sini et üretimine yönelik büyük baş besiciliğinde kullanılan organik sertifikalı geniş mera alanları oluşturmaktadır. Arjantin ise 4,01 milyon ha ile 2. sırada yer almaktadır. Arjantin’in sahip olduğu organik alan büyüklüğü de küçükbaş yetiştiriciliğinde kullanılan meralarla artmış ve özellikle organik koyun eti ilk sırada yer almaktadır. Bunu şeker, çay, tahıllar, yağlı tohumlar, meyve (armut, elma, portakal ve limon) ve sebze (sarımsak, soğan ve fasulye) takip etmektedir. Brezilya bir önceki yılın verilerine göre 1,77 milyon ha alana sahiptir. Kahve, muz, soya ve mısır en önemli ürünlerdir. Son yıllarda ABD, Çin ve Hindistan organik tarımda gelişen ülkeler olarak dikkat çekmektedir. İspanya ise 2008 yılından itibaren İtalya’yı organik sertifikalı alan açısından geçerek Avrupa Birliğinde en önemli paya sahip

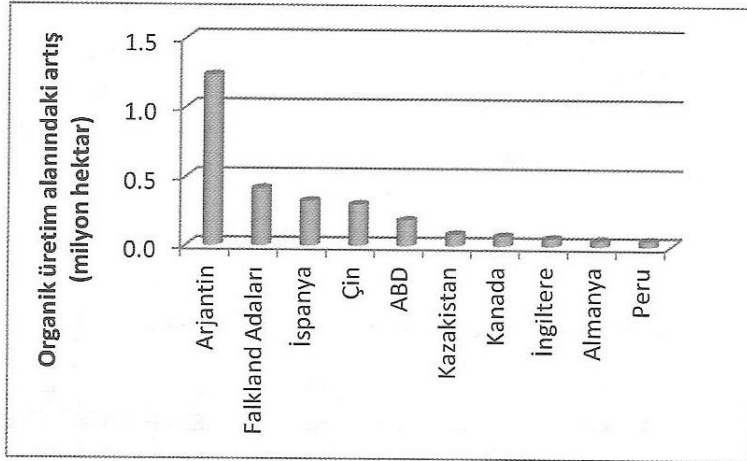
ülke konumuna gelmiştir. 2009 yılı verilerine göre İspanya 1,33 milyon ha sertifikalı alana sahipken İtalya son yıllardaki alanı koruyarak 1,11 milyon ha da kalmıştır.

Şekil 4. En büyük organik üretim alanına sahip on ülke (2008)

Kaynak: FiBL & IFOAM 2010

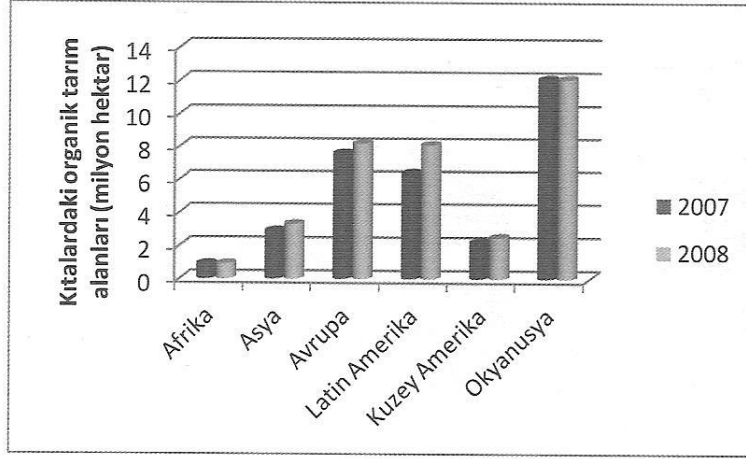
Birçok ülkenin organik tarım alanları hızla gelişmektedir. Dünya’da organik tarım üretimi yapan ülkelerin 2007 ile 2008 değerleri karşılaştırıldığında Arjantin 1.229,068 ha alan ile en yüksek büyüme gösteren ülke konumundadır (Şekil 5). Avrupa Birliği üyesi ülkelere baktığımızda İspanya ve Almanya’daki artış göze çarpmaktadır. İspanya 2007 yılında 61,932 ha’lık organik tarım alanına sahipken 2008 yılında 324,959 ha alan sertifikalandırılmıştır.

Şekil 5. 2007 ve 2008 yılları arasında organik tarım alanında en çok büyüyen on ülke

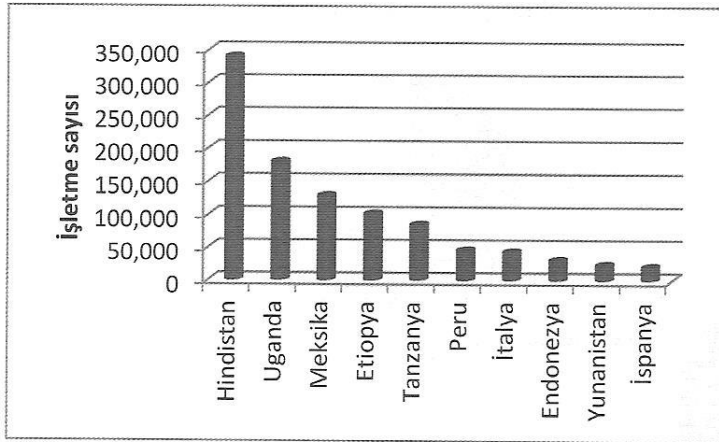
Kaynak: FiBL & IFOAM 2010

Organik tarımda 2007-2008 yılları arasında kıtalar bazındaki büyüme Şekil 6’da verilmiştir. Latin Amerika’daki büyüme hızı dikkat çekicidir.

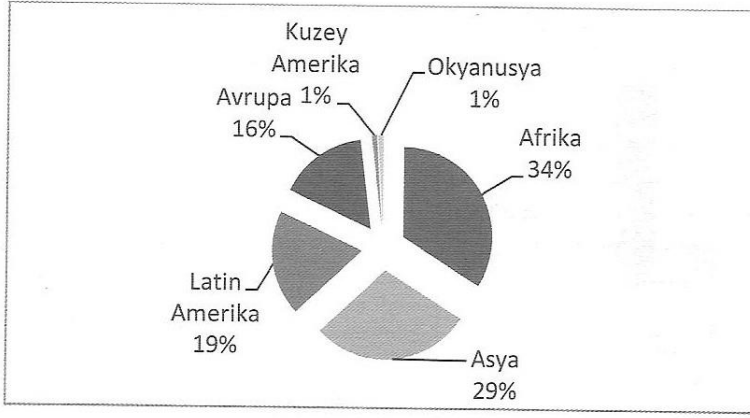

Şekil 6. 2007 ve 2008 yıllarında kıtalardaki organik tarım alanları
Kaynak: FiBL & IFOAM 2010

Dünyada organik üretici sayısı en yüksek on ülke Şekil 7’de verilmiştir. Dünya’da organik tarım yapmakta olan üretici sayısına baktığımızda 340.000 üretici ile Hindistan ilk sırada yer almaktadır. Hemen ardından 180.746 üretici ile Uganda gelmektedir (Şekil 7). Üreticilerin kıtalara göre dağılımları Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 7. 2008 yılı işletme sayısı (ilk 10 ülke)
Kaynak: FiBL & IFOAM 2010

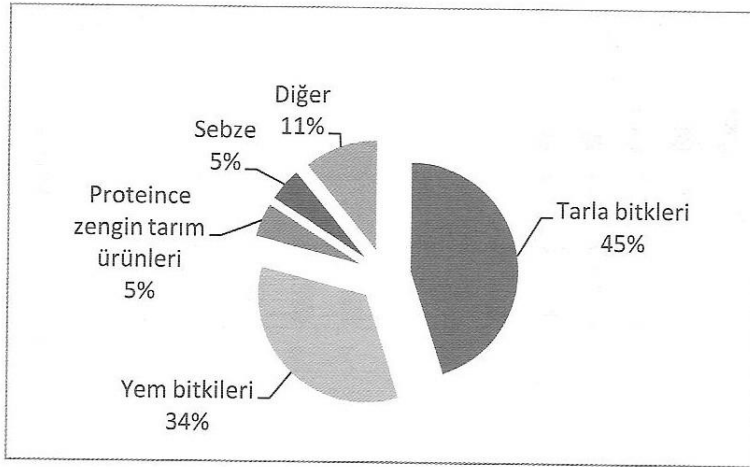

Şekil 8. Organik üreticilerin kıtalara göre dağılımı (hektar)

Kaynak: FIBL & IFOAM 2009

Toplam üreticilerin % 34’ü Afrika’da, % 29’u Asya’da, % 19’u Latin Amerika’da yer almaktadır. Üretim alanlarının her üç kıtada da küçük olduğu görülmektedir. Bu bölgelerde organik tarım küçük üreticiler için sürdürülebilir üretim modeli oluşturmaktadır. Okyanusya en büyük üretim alanına sahip bölge olmasına karşın en az üreticiyi barındırmaktadır (Şekil 8).

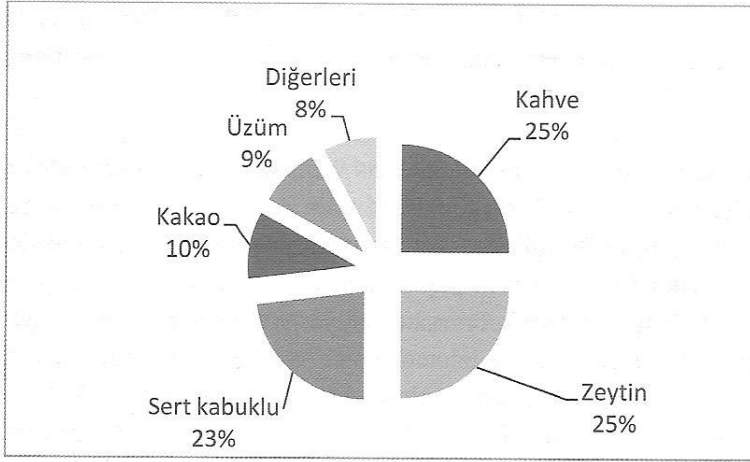
Dünyadaki sürdürülebilir organik tarım alanlarının kullanımına bakıldığında ilk sırada %45’lik bir payla tarla bitkileri hemen ardından %34’lük bir oranla yem bitkileri gelmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Dünyada sürdürülebilir organik tarım alanları

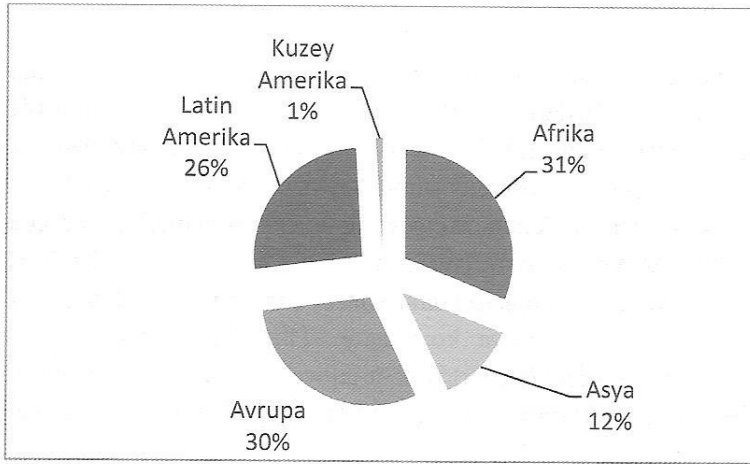
Kaynak: FIBL & IFOAM 2009

Organik olarak yetiştirilen çok yıllık türlere baktığımızda %25’lik oranlar ile kahve ve zeytin lider tür konumundadırlar. Sert kabuklu türlerin değeri %23’tür. Kakao %10’luk bir paya sahiptir (Şekil 10).

Şekil 10. Dünyada organik olarak yetiştirilen çok yıllık türler
Kaynak: FIBL & IFOAM 2009

Doğadan toplama alanlarının 2008 yılında dünya üzerindeki dağılımlarına baktığımızda %31'lik paya sahip olan Afrika ve %30'luk paya sahip Avrupa başı çekmektedir (Şekil 11).

Şekil 11. 2008 yılı doğadan toplama alanları
Kaynak: FIBL & IFOAM 2009

2010 yılında açıklanan verilere göre dünyada organik ürünlerin pazar değeri 50,9 milyar dolara ulaşmıştır (www.organicmonitor.org). Organik ürünlerin tüketimi açısından en büyük pazarlar Kuzey Amerika ve Avrupa'dadır. Avrupa, Okyanusya ve bazı Latin Amerika kıtalarında organik hayvancılık yaygın olarak yapılmakta ve çok sayıda hayvansal ürün tüketicilere sunulmaktadır. Organik su ürünleri üretim alanlarının 2007 yılı verilerine bakıldığında Çin 415.000 ha ile dünya lideri konumundadır. Bunu 6.293 ha alanla Ekvator, 2.000 ha ile Bangladeş, 1.317 ha ile Endonezya ve 33 ha ile Tayland izlemektedir.

Organik tarımda izlenebilirliğin ve garanti sistemlerinin önemli bir paydaşı kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarıdır. Dünyada bu alanda 2010 yılı verilerine göre toplamda 523 kuruluş görev yapmaktadır. Kıtalarla göre Avrupa'da 177, Asya'da 157, Kuzey Amerika'da 78, Latin Amerika'da 48, Okyanusya'da 11, Afrika'da 10 adet kontrol ve sertifikasyon kuruluşu görev yapmaktadır. Bazı kontrol ve sertifikasyon kuruluşları birkaç farklı kıta ve ülkede faaliyet göstermektedir. Yetkilendirilmiş sertifikasyon kuruluşlarının sayısı ülkelere göre değişmektedir. Sırasıyla Japonya'da

60, ABD’de 57, Almanya ve Güney Kore’de 32, Çin’de 29, İspanya’da 27, İtalya’da 16 adet, Dünya’nın önemli organik tarım alanına sahip ülkesi Hindistan’da ise 13 adet sertifikasyon kuruluşu faaliyet göstermektedir.

Dünya organik ürün ticaret hacminin 2009 verilerine göre yaklaşık 54,9 milyar ABD doları olduğu belirtilmektedir. 2007 yılı verilerine göre gelirin % 54’ü Avrupa’da, % 43’ü Kuzey Amerika’da ve % 3’ü ise diğer kıtalarda elde edilmektedir. Avrupa Birliği’nde aynı yıl verilerine göre organik gıdada yıllık 16,2 milyar Avro ticarete konu olmaktadır. En yüksek pay Almanya’da (5 milyar 300 milyon Avro), olup bu ülkeyi İngiltere (2 milyar 550 milyon Avro), Fransa (1 milyar 900 milyon Avro), İtalya (1 milyar 870 milyon Avro) ve İsviçre (789 milyon Avro) izlemektedir. Avrupa Birliği’nde toplam pazar içinde organik ürünler pazarının % 6’sı organik ürünlerden oluşan Danimarka lider ülke olurken, Avusturya % 5,3, İsviçre % 4,6, Lüksemburg % 3,3 ve Almanya % 3,1 ile takip etmiştir. Avrupa’da kişi başına yıllık en yüksek organik ürün tüketimi 106 Avro ile Danimarka’da gerçekleşmiş, bunu İsviçre 105 Avro, Avusturya 89 Avro, Lüksemburg ve Liechtenstein 86 Avro ile takip etmiştir. Pazar büyüklüğü olarak güçlü konumdaki ülkelerden Almanya’da organik ürünlere kişi başına yıllık 64 Avro harcanırken, İngiltere’de 42, İtalya’da 32 Avro harcanmıştır. ABD’ de ise 2009 verilerine göre 2008 yılında dönen organik ürün ticaret hacminin 22 milyar 929 milyon dolar seviyesine yükselmiş ve organik ürünlerin toplam pazardaki payının % 3,5 olduğu belirtilmiştir. Bu değer ile ABD dünyada en büyük organik ürün ticaretine sahip ülke konumuna gelmiştir.

Yasal düzenlemeler ve standartlar organik tarımda büyük önem taşımaktadır. IFOAM (Dünya Organik Tarım Hareketleri Federasyonu)’ın ‘Temel Standartları tüm dünyada takip edilmektedir. Dünyada organik tarımı büyük ölçüde etkileyen ilk resmi mevzuat, 24 Temmuz 1991 tarihinde yayınlanarak Avrupa Birliği’nde yürürlüğe giren, 2009/291 sayılı yönetmelik olmuştur. Avrupa Birliği’nde bitkisel üretime yönelik bu düzenlemeyi 1999 da hayvansal üretim takip etmiş ancak yönetmeliklerde çok sayıda madde değiştirilmiş veya eklenmiştir. AB daha sonra 28 Haziran 2007 tarihinde EC 834/2007 sayılı organik üretim ve organik ürünlerin etiketlenmesi hususundaki konsey tüzüğünü yayınlamış ve 1 Ocak 2009’dan itibaren geçerli olmak üzere uygulamaya koymuştur. Tüzüğün 7 başlık ve 42 maddeden oluşan içeriğinde; amaç, kapsam ve tanımlar; organik üretim hedefleri ve prensipleri; üretim kuralları; etiketleme; kontroller; üçüncü ülkelerle ticaret; nihai ve geçişe ilişkin kurallar bulunmaktadır.

Günümüzde 74 ülkede organik tarım yönetmeliği bulunmakta, 21 ülkede ise geçici taslak yönetmelikler hazır durumdadır. Dünyada Avrupa Birliği yönetmeliği haricinde Amerika’nın National Organic Program ‘NOP’, Japonya’nın Japanese Agricultural Standards ‘JAS’ yönetmeliği en çok izlenen yönetmelikler arasında yer almaktadır. Resmi ulusal veya uluslar arası geçerliliği olan yönetmelikler haricinde resmi uygulamalara ek olarak uyulması durumunda ek sertifikasyona sahip özel standartlar da bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak Biyodinamik tarım için ‘Demeter, Bio-Swiss ‘Knospe’, Bioland veya Naturland verilebilir.

1. TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIM

Ülkemizde organik tarım, 1984-85 sezonunda geleneksel ihracat ürünlerimizden kuru üzüm ve kuru incirin organik olarak ihracatı ile başlamış ve daha sonraki yıllarda hızla gelişme göstererek 2008 yılı verilerine göre hammadde bazında 250 ürüne yaklaşmıştır. Ürün sayısı, bu hammaddelerden elde edilen işlenmiş ürünlerle birlikte düzenli bir artış göstermektedir. Üretilen organik sertifikalı ürünlerin tamamına yakını başta AB ülkeleri, ABD ve Japonya olmak üzere gelişmiş ülkelere ihracat edilmektedir. Başlangıçta organik tarımın gelişmesine yardımcı olan kuru ve kurutulmuş meyveler

pazarında Türkiye halen lider ülke konumundadır. Özellikle dış pazara yönelik organik üretim, sözleşmeli olarak yapılmaktadır. Alınan talep doğrultusunda bir grup üreticinin ihracatçı veya aracı tüccar tarafından ‘proje’ altında toplanarak organik üretime geçişi sağlanmaktadır. Böylece üretici başına düşen kontrol sertifikasyon ücreti düşerken sözleşmenin geçerliliği veya sertifikanın sahipliği konusunda zaman zaman sorunlar yaşanmaktadır. Son yıllarda destek politikaları ve sivil toplum kuruluşlarının çabalarıyla iç pazarda ekolojik ürünlere olan ilgi giderek artmaktadır. Ancak ‘proje’ler dışında kalan bireysel sertifika alan organik üreticilerin sayısının çok az, üreticilere verilen desteklerin yetersiz olması ve dış pazardakine benzer sözleşmeye dayalı bir sistemin kurulamaması sonucu iç pazardaki gelişme istenen düzeye çıkarılamamaktadır.

Kontrol ve Sertifikasyon

Tarımsal üretim sistemleri içinde organik tarım, izlenebilirliği ve güvenilirliği en üst seviyede olan sistemdir. Çünkü organik tarımla ilgili tüm ulusal ve uluslararası standartlar üretimin tarladan sofraya kadar her aşamasının kontrolünü ve sertifikasyonunu zorunlu tutmaktadır. Kontrol ve sertifikasyon bu nedenle organik üretimin ilk basamağı, organik ürünlere yönelik farkındalık yaratma ve tüketici güvenini kazanmanın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Sertifikasyon; organik tarım standartlarının belirlediği bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, ürünün ve girdinin kontrolün yapıldığı mevzuata göre değerlendirilerek uygunluğunun belgelendirilmesidir.

Ülkemizde geçerli olan yasal düzenlemelere göre kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının, kuruluş tarihlerinden itibaren en geç 2 yıl içerisinde ISO Guide 65’e göre akredite olmaları gerekmektedir. Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu (ISO) tarafından 1996 yılında hazırlanan Guide 65 (EN 45011), bir ürünün sertifikasyon sistemi ile ilgili olarak çalışmakta olan organların taşınması gerekli özelliklerini belirlemektedir.

Türkiye’de organik tarımla ilgili resmi düzenlemelerin mevcut olmadığı başlangıç günlerinden itibaren kontrol ve sertifikasyon firmaları faaliyetlerini sürdürmektedir. T.C Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetki verilen kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının sayısı ve faaliyet durumları değişkenlik göstermektedir (<http://www.tugem.gov.tr>).

Organik tarımda sertifikasyon süreci müteşebbisin kontrol ve sertifikasyon kuruluşuna başvuru yapması ile başlamaktadır. Kontrol ve sertifikasyon firması gerekli değerlendirmeleri yaparak, başvurunun ve üretim yapılacak alanın uygunluğu durumunda müteşebbis ile anlaşma sağlandığında hangi standartlar kapsamında üretim yapacağını taahhüt eden bir sözleşme imzalar. Üretimdeki her bir aşamaya göre kontrol planı hazırlanır. T.C Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetki verilen bir kontrolör tayin edilerek müteşebbise bildirimde bulunulur. Kontrol için ilgili kuruluş bir risk değerlendirmesi yaparak kontrolün sıklığını ve biçimini belirler. Yılda en az bir kez kontrol yapılması yasal zorunluluktur. Bu sayı ürün ve üretim ile ilgili risklere bağlı olarak artırılabilir. Risk değerlendirmesine göre kontroller; tarımsal üretim birimleri, hasat ve hasat sonu işlemler, depolama, taşıma, işleme ve paketlenme ve satış gibi farklı aşamalarda yürütülür. Şüpheli durumlarda kontrol ve sertifikasyon kuruluşu önceden belirtilen kontrol programı dışında habersiz kontroller yaparak düzeltme faaliyetleri talep edebilir, uygunsuzluk durumunda tekrar geçiş dönemine geçirebilir veya sözleşmeyi iptal edebilir. Tespit edilen risklere göre ve şüpheli durumlarda gerekli örnekler (toprak, yaprak, bitki veya meyve) alınarak analizler yaptırılmaktadır. Analizler ISO-17025 standartlarına göre akredite edilmiş laboratuvarlarda yapılır ve ancak bu laboratuvarlarda yapılan sonuçlar kabul edilir.

Kontrolör yaptığı kontrolün sonuçlarını belirten detaylı bir rapor hazırlar. Kontrolörün yer almadığı sertifikasyon birimi kontrol raporunu inceleyerek değerlendirir ve faaliyetin sertifika alıp alamayacağını, eğer sertifikalandırma söz konusu ise ilave koşulları ve sertifikalandırma statüsünü belirler. Karar kontrol raporu ile birlikte onay için müteşebbise gönderilir. Müteşebbis onayından sonra, sertifikasyon için kararda belirtilen koşullar yerine getirildiğinde bir yıl geçerliği olan “Organik Tarım Müteşebbis Sertifikası” (master sertifika) hazırlanarak müteşebbise iletilir. Her bir organik ürün için ise “ürün sertifikası” düzenlenir. Ürün sertifikasında organik ürünün izlenebilirliği açısından; kontrol ve sertifikasyon kuruluşunun adı, kod numarası, adresi, sertifika numarası, ürünün adı ve özelliği, sertifikalanma statüsü, ürün miktarı, hasat yılı, üretim yılı, ürünün kaynağı, sözleşme numarası, fatura ve sevk irsaliye numara ve tarihileri, ambalaj tipi ve adedi, parti numara ve kalibresi, G.T.İ.P numarası, alıcı ülke alıcı müteşebbis adı ve adresi, gönderen ülke, gönderen müteşebbis adı ve adresi, sertifika onay tarihinin bulunması gerekmektedir. Kontrol ve sertifikasyon işlemlerinin organik üretimin her yılında yenilenmesi gerekmektedir.

Organik Tarımda Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de organik tarım konusundaki yasal düzenlemeler, Avrupa Birliği’nin organik tarım konusundaki 2092/91 sayılı ilk mevzuatından 3 yıl sonra kabul edilmiştir. Ülkemizdeki ilk yasal düzenleme olan, 22145 sayılı ‘Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Üretilmesine İlişkin Yönetmelik’ 18 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik sonrasında organik tarımda kanuni çerçevenin tanımlanması ve hatalı uygulamalarda gereken yaptırımların ve güvencelerin oluşturulması amacı ile 5262 Sayılı “Organik Tarım Kanunu” 03 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak uygulamaya başlanmıştır. Kanunun değişikliği ise 8 Şubat 2008 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelikler, bilimsel ve teknik gelişmeler, ihtiyaçlar, AB ile uyum sebebiyle yasal düzenlemelerle sık sık yenilenmektedir. Bu nedenlerle “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” hazırlanarak 10 Haziran 2005 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve önceki yönetmelik geçersiz kılınmıştır. Daha sonra yönetmelikte 17 Ekim 2006, 25 Ekim 2008 ve 17 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazetelerde yayınlanan üç değişiklik yapılmıştır. Türkiye’nin yasal düzenlemelerinde ülke koşullarının yanı sıra Avrupa Birliği ile mevzuat uyumu da korunmaktadır. AB’de 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe giren yeni yönetmelik sonrasında 18 Ağustos 2010 da bu mevzuata uyumlu 27676 sayılı yönetmelik kabul edilerek 18 Kasım 2010 dan itibaren uygulamaya konmuştur.

Organik Tarımda Desteklemeler

Ülkemizde organik üretimin geliştirilmesi ve ticaretinin arttırılmasına yönelik doğrudan veya dolaylı destekler bulunmaktadır. Söz konusu destekler yıllara göre farklılıklar göstermektedir. Organik tarımla ilgilenen farklı kesimlerce zaman zaman bu desteklerin arttırılması talep edilmektedir. Türkiye’de organik tarım yapan çiftçilere verilen devlet destekleri; düşük faizli krediler, birim alan veya birim hayvan (balık veya kovan da dahil) başına organik tarım desteği, çevre amaçlı tarımsal arazilerin korunmasına yönelik destekler olarak sıralanabilir (www.tarim.gov.tr).

Ülkemizdeki organik üretici sayıları, üretim alanları, yetiştiriciliği yapılan hayvan sayıları gibi bilgiler, Türkiye iller haritasında illerin renklendirilmesiyle görsel olarak ifade edilmiştir. İllerin isimleri ile birlikte yerlerinin kolaylıkla hatırlanmasını sağlaması açısından Şekil 12 de iller haritası verilmiştir.

Şekil 12. Türkiye iller haritası.

Üretici Sayıları

Organik üretici sayılarının yıllara bağlı olarak değişimleri Şekil 13’de görülmektedir.

2002 yılında 12.428 olan üretici sayısı 2010 yılına kadar sürekli bir artış göstermiştir. 2010 yılı verilerine göre geçiş süreci ürünleri de dahil edildiğinde organik üretim yapan üretici sayısı 42.097’ye yükselmiştir.

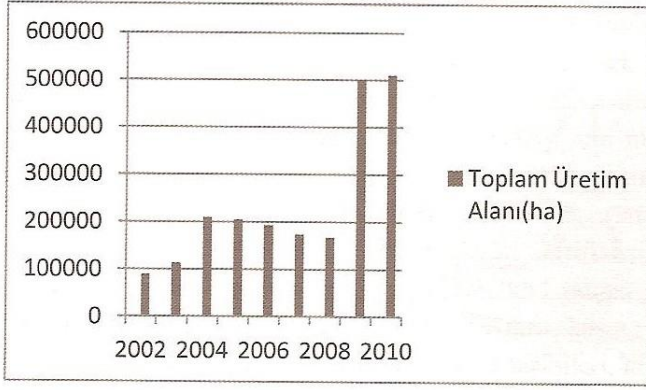

Şekil 13. Türkiye’de yıllara bağlı üretici sayıları

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Üretim Alanları

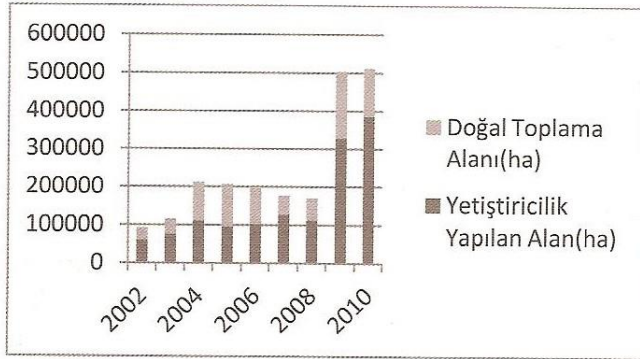
2002 yılında yaklaşık 90.000 ha olan üretim alanı 2010 yılına gelindiğinde yaklaşık 5 kat artmış ve 510.033 ha’ya ulaşmıştır. Üretici sayılarında olduğu gibi üretim alanları da bazı yıllar dalgalanmalar gösterse de genel olarak artış eğilimindedir (Şekil 14). Ortalama işletme büyüklüğü de yıllara bağlı olarak artış göstererek 2008 yılı verilerine göre 9,5 ha olarak açıklanmıştır.

Şekil 14. Türkiye’de yıllara bağlı üretim alanlarının değişimleri

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Organik yetiştiricilik yapılan üretim alanlarında her ne kadar inişli çıkışlı bir tablo ortaya çıksa da genel itibarı ile üretim alanlarında bir artış bulunmaktadır. 2004 yılındaki doğal toplama alanlarında görülen aşırı artış nedeniyle sonraki yıllarda toplam (doğal toplama ve üretim birlikte) alanda bir azalma eğilimi görülmektedir ancak bu üreticilerin organik tarımdan uzaklaşmalarından ziyade toplama alanlarının doğal yaşam üzerinde oluşturduğu baskı nedeniyle sertifikasyon kuruluşlarının bazı toplama alanlarının sertifikalarını devam ettirmemesinden kaynaklanmaktadır (Şekil 15).

Şekil 15. Türkiyedeki yıllara bağlı doğal toplama alanları ve yetiştiricilik yapılan alanlar Geçiş ürünleri dahil

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Bitkisel Üretim

Bitkisel üretim, bölgelere göre değerlendirildiğinde, coğrafi bölgeler ile il sınırlarının her zaman uyum sağlamadığı dikkate alınmalıdır. Bu bölümde istatistik verilerin il bazında toplanmasından ötürü bazı illerin belirli kısmı coğrafi olarak başka bir bölgenin içinde yer alsa da, veriler ilin büyük bölümünün dahil olduğu bölge içinde yer almaktadır.

Tablo 1. Bölgelere ait bitkisel üretim verileri (2010 yılı verileri)

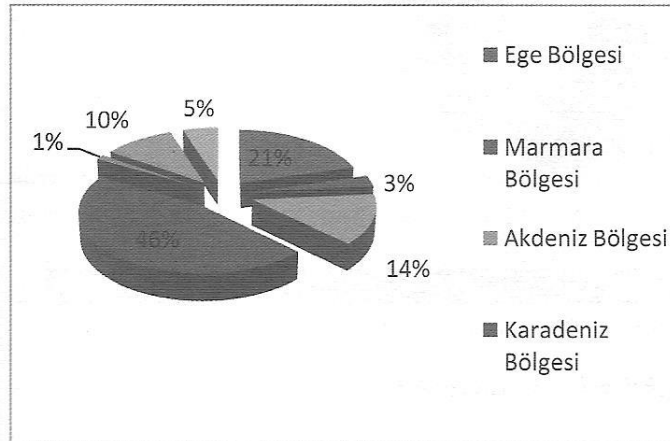
Bölgeler	Gerçek üretim alanı (ha)	Toplam üretim alanı (ha)
Ege Bölgesi	18.071	39.216
Doğu Anadolu Bölgesi	17.605	19.651
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9.245	9.881
Karadeniz Bölgesi	8.134	88.328
Marmara Bölgesi	4.835	5.774
Akdeniz Bölgesi	3.008	26.500
İç Anadolu Bölgesi	2.144	2.439
Toplam	63.042	191.791

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Ege Bölgesi organik tarımın ülkemizde ilk olarak başladığı bölge olarak halen organik üretim ve ihracatta önemli kalemlerin başında gelen kuru üzüm ve kuru incirin üretim merkezi olması nedenleriyle organik tarımda en önemli bölge konumundadır. Gerçek üretim alanı bakımından 18.071 ha ile ilk sırada yer almaktadır. (Tablo 1).

2010 yılı verilerine göre Karadeniz Bölgesi toplam üretim alanı açısından ilk sırada görünmekle birlikte toplam sertifikalı üretim alanı 88.328 ha iken bunun 79.856 ha’lık kısmı doğal toplama alanı olarak sertifikalandırılmıştır. Türkiye’deki organik üretim yapılan alanların dağılımına bölgeler açısından bakıldığında yıldan yıla hızlı değişimler gözlenebilmektedir.

Karadeniz Bölgesi organik üretim alanlarının yüzde 46’sına sahiptir. Güneydoğu Anadolu bölgesi organik üretim alanlarının yüzde 5’ine sahip olmasına rağmen işletme sayısı bakımından oldukça düşük bir yüzdeye sahiptir. Burada yer alan organik üretici başına düşen işletmelerin büyük olması böyle bir sonuç doğurmaktadır (Şekil 16).

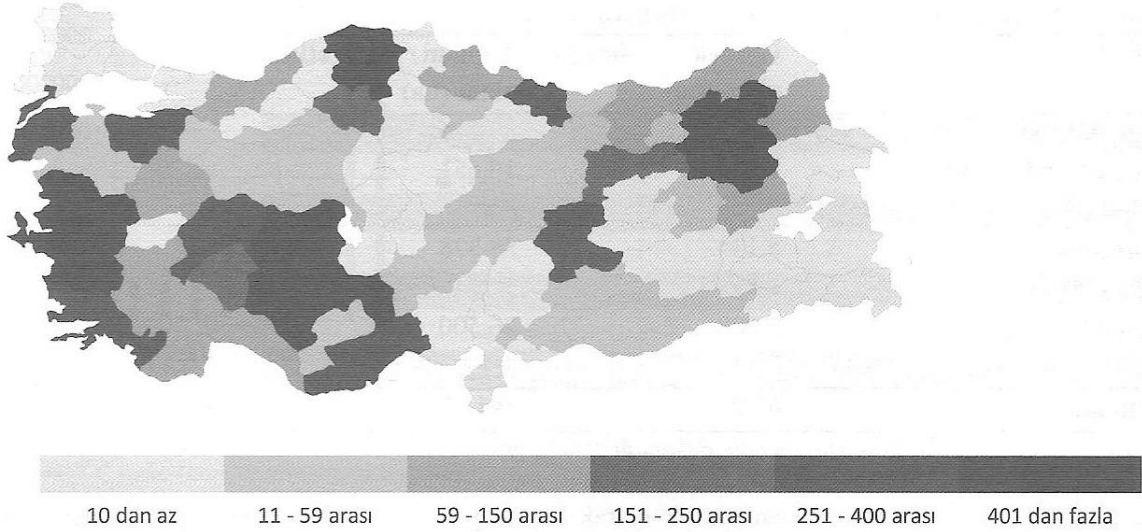

Şekil 16. Bölgelere ait üretici alanı oranları (%) (2010 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

İllerdeki Toplam Organik İşletme Sayıları

İllerdeki organik işletme sayılarına bakıldığında 1.156 üreticiyle İzmir ilk sırada yer almaktadır. Sonrasında ise 897 üreticiyle Aydın ve 869 üreticiyle Manisa gelmektedir (Şekil 17).

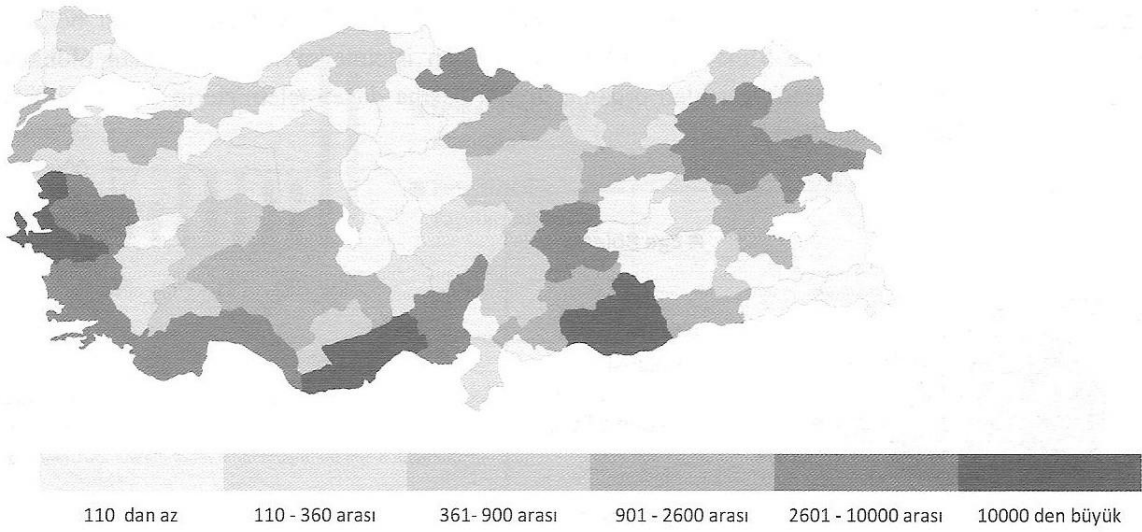

Şekil 17. İllerdeki organik işletme sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

İllerdeki Toplam Organik Üretim Alanı

Üretim alanı olarak ele alındığında 23.597 ha alanla en büyük organik üretim alanı Şanlıurfa’da bulunmaktadır. İzmir 23.356 ha, Mersin 14.519 ha organik üretim alanıyla Şanlıurfa’dan sonra en büyük alana sahip iki şehrimizdir (Şekil 18).

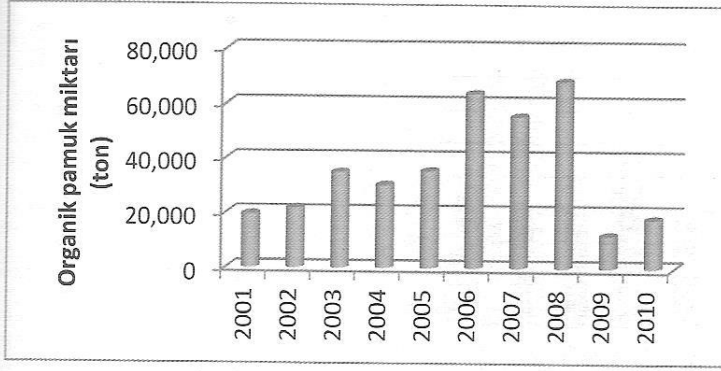
Şekil 18. İllerdeki toplam organik üretim alanları (hektar) (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Bazı Ürünlere İlişkin Üretim Değerleri

Pamuk

Pamuk üretimi 2006 yılında çok önemli bir artış göstermiştir, bu büyük ölçüde Şanlıurfa’daki organik pamuk üretiminin iki katına çıkmasıyla alakalıdır (Şekil 19).

Şekil 19. Yıllara bağlı organik pamuk üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

2008 yılı verilerine bakıldığında Şanlıurfa en fazla organik pamuk üretilen şehir olarak görülmektedir. Şanlıurfa’da ikinci en fazla organik pamuğun elde edildiği Aydın’dan neredeyse dört kat fazla ürün elde edilmektedir (Tablo 2).

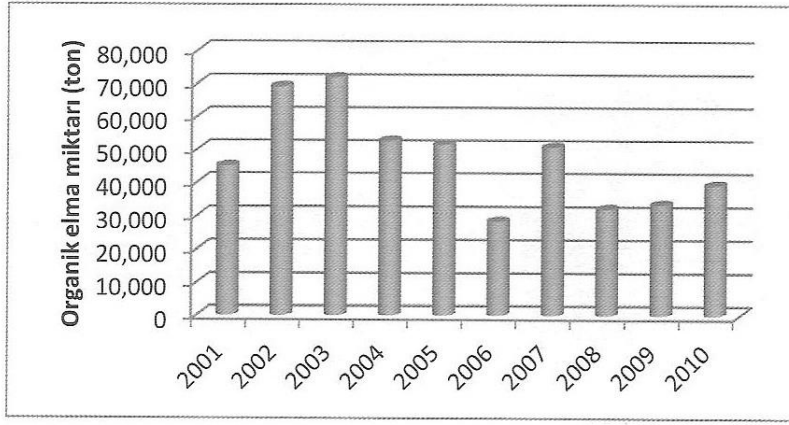
Tablo 2. Önemli bazı illerdeki organik pamuk üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Şanlıurfa	8.472,22
Aydın	2.598,26
Hatay	2.497,42
İzmir	2.068,07
Mardin	1.322,21
Manisa	567,21
Kahramanmaraş	252,10
Denizli	264,86
Toplam	18.042,35

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Elma

Elma, organik meyve suyu sanayisindeki kullanım olanaklarından dolayı ülkemizde üretim miktarı en fazla olan ürünlerden birisi olmuştur. Özellikle 2003 yılında 70 bin ton yıllık üretim değerlerine ulaşan elma üretimi sonraki yıllarda dalgalı bir şekilde düşüşe geçmiş ve 2010 yılına gelindiğinde ise 37 bin ton yıllık üretim değerlerine gerilemiştir (Tablo 3).

Şekil 20. Yıllara bağlı organik elma üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

2010 yılı verilerine bakıldığında elma üretiminde en önemli il yaklaşık 24 bin tonla Niğde'dir (Tablo 3). Niğde ili 2010 yılı öncesi verilerinde de önemli bir üretim merkezidir ancak en fazla üretimin yapıldığı iller yıllara bağlı olarak değişmekle birlikte Kastamonu, Manisa ve Aydın olmaktadır.

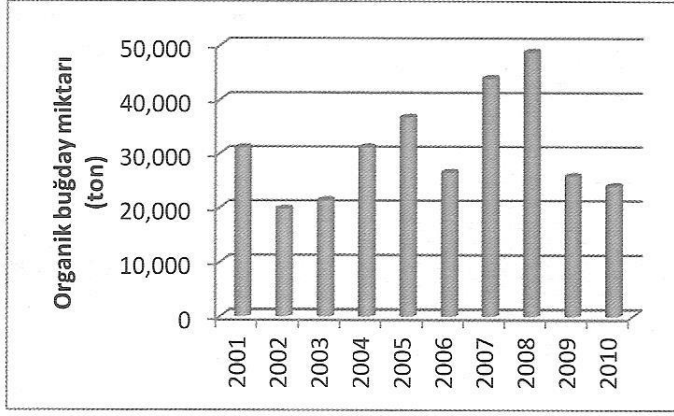
Tablo 3. Bazı illerdeki organik elma üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Niğde	23.960,31
Aydın	3.609,44
Kastamonu	2.970,10
Çankırı	2.754,45
Bursa	818,10
Manisa	792,50
Artvin	519,05
Konya	374,49
Isparta	310,24
Diğerleri	1.211,94
Toplam	37.320,62

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Buğday

Ülkemizdeki buğday üretimi yıllara bağlı olarak dalgalanmalar göstermekle birlikte artış yönünde bir eğilim göstermektedir (Şekil 21).

Şekil 21. Yıllara bağlı organik buğday üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Geçtiğimiz yılın verilerine bakıldığında ülkemizdeki buğday üretiminin çok önemli bir kısmı Şanlıurfa ilinde yapılırken (yaklaşık 25 bin ton) 2010 yılı verilerine bakıldığında Ağrı, Mardin ve Erzurum illerindeki üretim dikkat çekicidir. (Tablo 4)

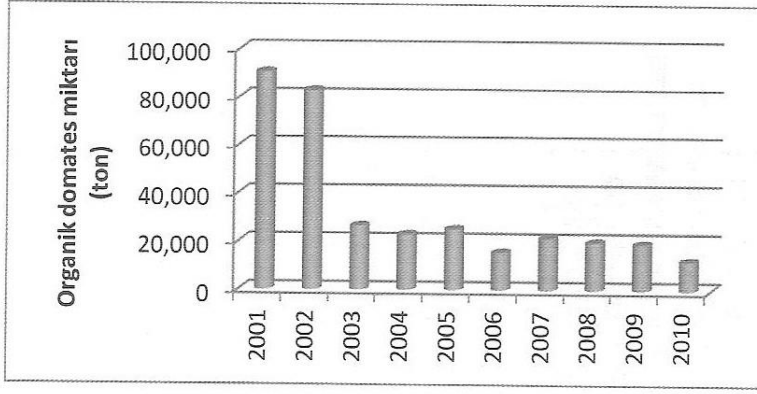
Tablo 4. Bazı illerdeki organik buğday üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Ağrı	5838,36
Mardin	4352,46
Erzurum	3640,34
Hatay	1528,88
Batman	1019,31
Malatya	782,13
Erzincan	764,20
Toplam	23.929,57

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Domates

2001 - 2002 yıllarında 80-90 bin ton civarına kadar çıkan organik domates üretimi sonraki yıllarda 10-20 bin ton aralığına gerilemiştir. Kuru domates veya domates salçası gibi işlenmiş domates ürünlerinin ihracat pazarındaki daralmadan ötürü gerçekleşen bu azalma büyük ölçüde denge konumuna gelmiş gözükmektedir (Şekil 22).

Şekil 22. Yıllara bağlı organik domates üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Organik domates üretimi pek çok ilde yapılmakla birlikte en önemlilerinin Manisa ve Isparta olduğu söylenebilir (Tablo 5).

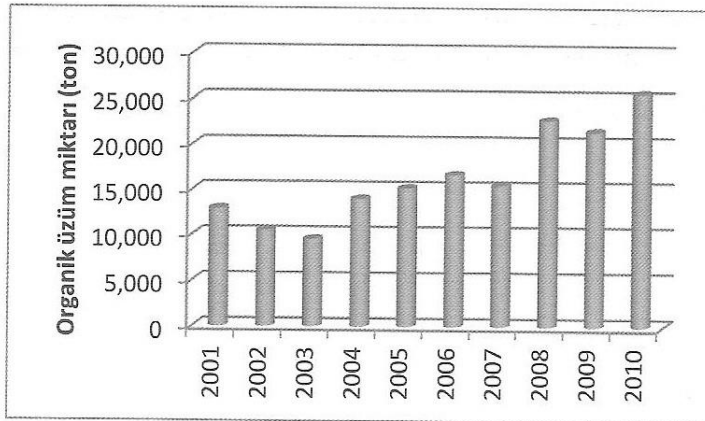
Tablo 5. Bazı illerdeki organik domates üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Manisa	3.796,47
Isparta	3.056,47
İzmir	2.421,90
Bursa	692,31
Şanhurfa	492,00
Malatya	423,00
Diğerleri	1.315,14
Toplam	12.197,29

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Üzüm

Organik üzüm üretimi ülkemizde 25 bin tona (2010 yılı için) yaklaşmıştır. Şekil 23’te görüldüğü gibi 2001 yılından 2003 yılına kadar azalan üretim miktarı sonraki yıllarda artış göstermiştir.

Şekil 23. Yıllara bağlı organik üzüm üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Manisa ilinde organik üretime başlandığı yıldan beri üzüm üretiminin büyük bölümü bu ilde gerçekleşmektedir. 2010 yılı verilerinde de görüldüğü gibi Manisa yaklaşık 15 bin ton üretimle ilk sırada yer almaktadır. Organik üzüm üretiminde diğer önemli şehir olan İzmir ise yaklaşık 5,5 ton üretime sahiptir (Tablo 6).

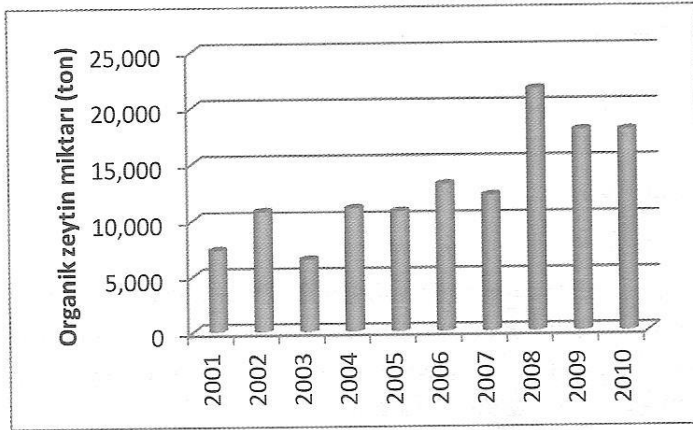
Tablo 6. Bazı illerdeki organik üzüm üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Manisa	15.253,18
İzmir	5.503,34
Mersin	1.571,74
Çanakkale	905,79
Denizli	730,93
Sinop	345,53
Aydın	333,25
Tekirdağ	169,00
Diğerleri	295,86
Toplam	25.108,62

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Zeytin

Organik zeytin üretimi 2008 yılına kadar ortalama 10 bin ton civarında olmuştur ancak 2010 yılında üretim yaklaşık 18 bin tona çıkmıştır (Şekil 24). Zeytinyağı sektöründe İspanya, İtalya ve Yunanistan gibi önemli üreticilerle rekabet gücümüzü arttırabilirsek organik zeytin ve zeytinyağı sektöründen Türkiye’nin alacağı pay çok daha artacaktır.

Şekil 24. Yıllara bağlı organik zeytin üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı

Aydın, 6 bin ton üretim miktarı ile organik zeytin üretiminde ilk sırada yer alırken diğer üretici iller olan Çanakkale, İzmir ve Manisa’daki üretim miktarları hemen ardından gelmektedir (Tablo 7).

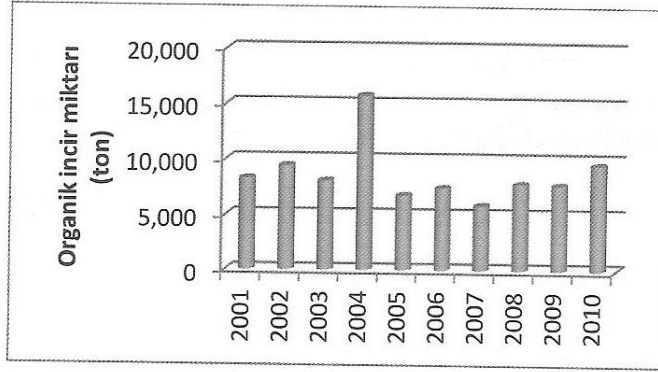
Tablo 7. Bazı illerdeki organik zeytin üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Aydın	6.145,14
Çanakkale	4.529,16
İzmir	3.170,72
Manisa	1.930,19
Mersin	494,56
Hatay	431,88
Şanlıurfa	293,50
Muğla	250,10
Gaziantep	220,00
Diğerleri	451,00
Toplam	17.916,25

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

İncir

Ülkemizde incir üretimi 2004 yılında 16 bin tona yaklaşan üretim değerinin dışında ortalama 6 bin ile 10 bin ton arasında seyretmektedir (Şekil 25).

Şekil 25. Yıllara bağlı organik incir üretim miktarları (ton)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

2005-2010 yıllarında Aydın ve İzmir’deki üretim miktarlarında önemli değişiklikler olmamıştır. 2010 yılında olduğu gibi Aydın’da bu dönem boyunca 8 bin ton civarında ürün elde edilerek organik incir üretiminin çok büyük bir bölümü bu ilimizde gerçekleşmiştir. İzmir ise 1 – 1,5 bin ton civarında ürün miktarlarıyla, bu dönem boyunca incir üretiminde diğer önemli ilimiz olmuştur.

Tablo 8. Bazı illerdeki organik incir üretim miktarları (ton) (2010 yılı verileri).

İller	Üretim Miktarı (ton)
Aydın	7.903,72
İzmir	1.434,51
Çanakkale	131,80
Manisa	86,35
Bursa	50,95
Bilecik	28,20
Yalova	4,07
Diğerleri	4,19
Toplam	9.643,79

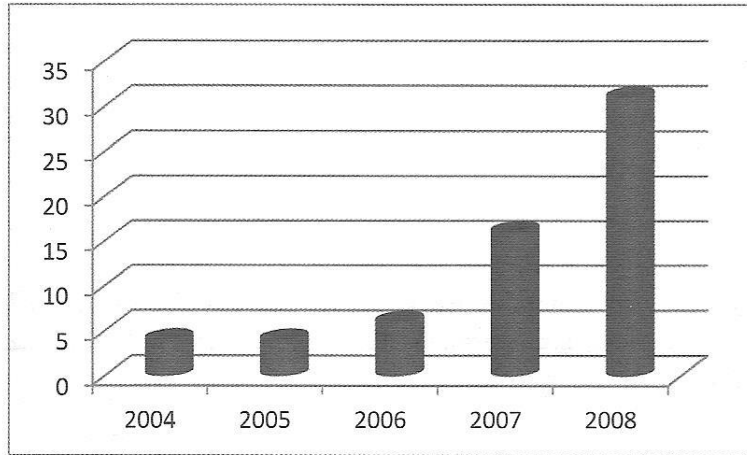
Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Türkiye’de Organik Hayvansal Üretim

Dünya’da organik tarımda bitkisel üretim yanında hayvansal üretimde de önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ancak ülkemizde bal ve diğer arı ürünleri hariç ihraç edilen ürünlerin neredeyse tamamını bitkisel ürünler oluşturmaktadır.

Organik hayvansal üretim, arı ürünleri dışında bazı hayvan hastalıkları nedeniyle ihracatında sorunlar bulunması (Ak ve Kantar, 2007), iç piyasada ise tüketicinin alım gücü ve tüketici bilincinin düşük olmasına bağlı talep yetersizliği nedeniyle istenen düzeylere ulaşamamıştır. Ülkemizde organik hayvancılığın gelişebilmesi için yem üretiminin ekim nöbetine alınarak artırılması ve hayvancılığa ilişkin destek programlarının planlanması gerekmektedir.

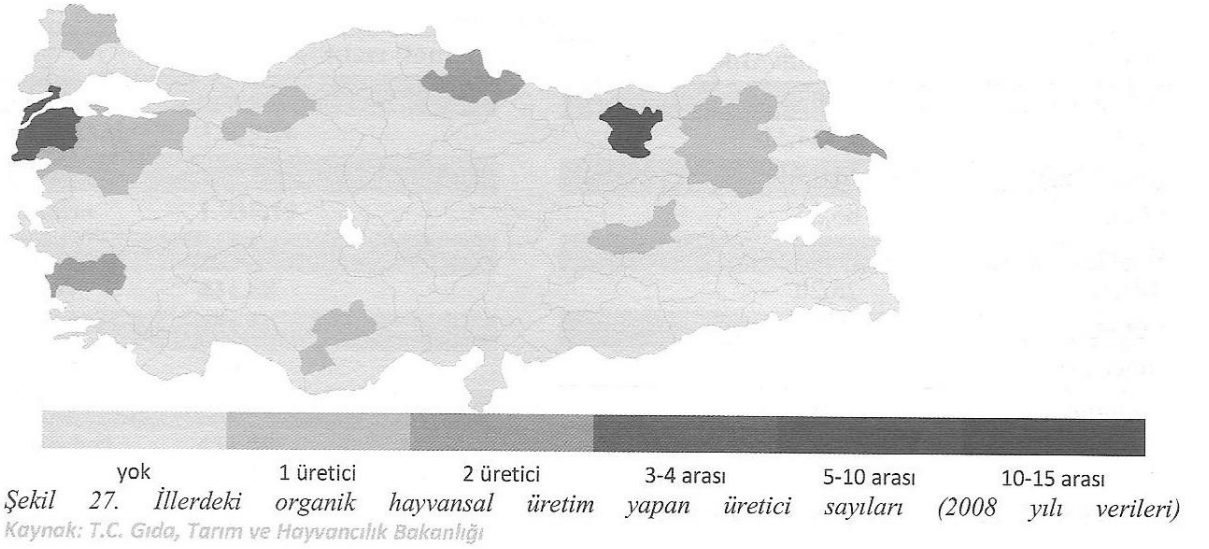
Organik üretim yapan üreticilerin sayısı yıllara bağlı olarak artış göstermekle birlikte hala ulaşılmak istenen düzeylerden çok uzaktır (Şekil 26).

Şekil 26. Organik hayvansal üretim yapan üretici sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Gümüşhane’deki 13 üretici ve Çanakkale’deki 5 üretici organik hayvansal üretim yapan üreticilerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır (Şekil 27, Tablo 9).

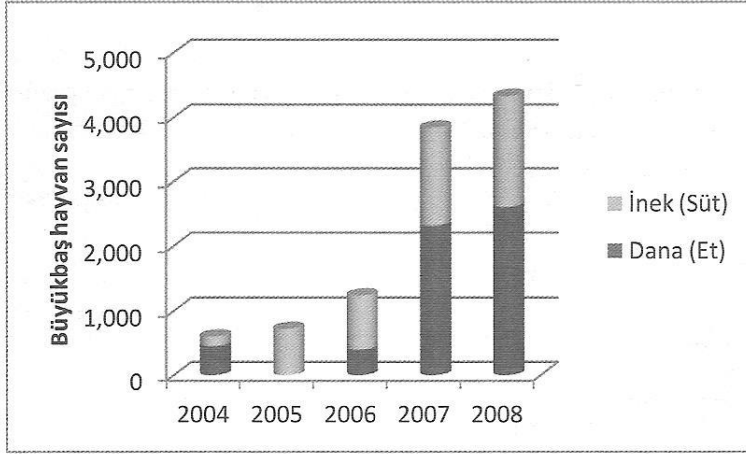
Tablo 9. İllerdeki hayvansal üretim yapan üretici sayıları (2008 yılı verileri)

İller	Yetiştirici Sayısı
Aydın	2
Balıkesir	1
Bolu	1
Bursa	1
Çanakkale	5
Elazığ	1
Erzurum	1
Gümüşhane	13
Iğdır	2
Karaman	1
Kırklareli	1
Samsun	2
Toplam	31

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

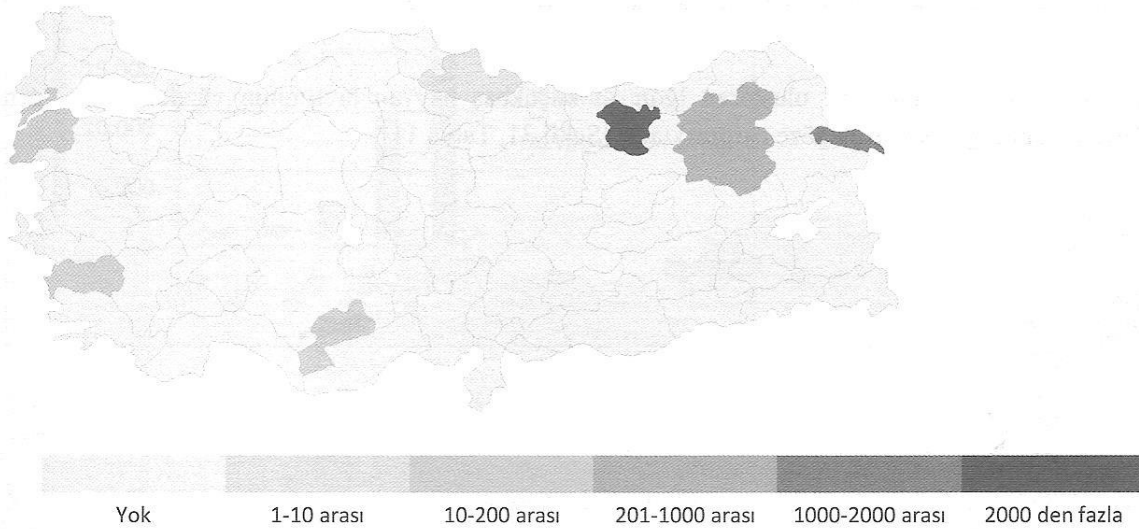
Büyükbaş Hayvan Üretimi

Ülkemizde organik olarak yapılan büyükbaş hayvan üretimi istenen değerlerin çok altındadır. 2007 yılında organik büyükbaş hayvan sayısındaki artış göze çarpmaktadır ancak ülkemizde bu konuda atılması gereken adımlar çoktur (Şekil 28).

Şekil 28. Yıllara bağlı olarak yetiştirilen büyükbaş hayvan sayısı (2008 yılı verileri)
Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Gümüşhane ve Iğdır organik büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ülkemizdeki en önemli iki ildir. Gümüşhane organik süt üretiminde öne çıkarken, Iğdır’da yapılan üretim daha çok et üretimi amacıyla yapılmaktadır (Şekil 29, Tablo 10).

Şekil 29. İllerdeki yetiştirilen büyükbaş hayvan sayıları (2008 yılı verileri) Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

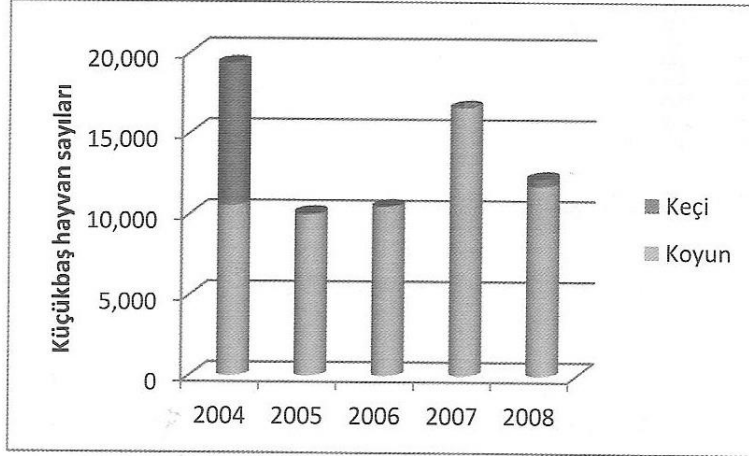
Tablo 10. İllerdeki yetiştirilen büyükbaş hayvan sayıları (2008 yılı verileri).

İller	Dana (Et)	İnek (Süt)	İl Toplam
Aydın	0	155	155
Çanakkale	73	75	148
Erzurum	78	142	220
Gümüşhane	849	1.216	2.065
Iğdır	1.599	0	1.599
Karaman	0	140	140
Samsun	7	0	7
Türkiye Toplam	2.606	1.728	4.334

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği

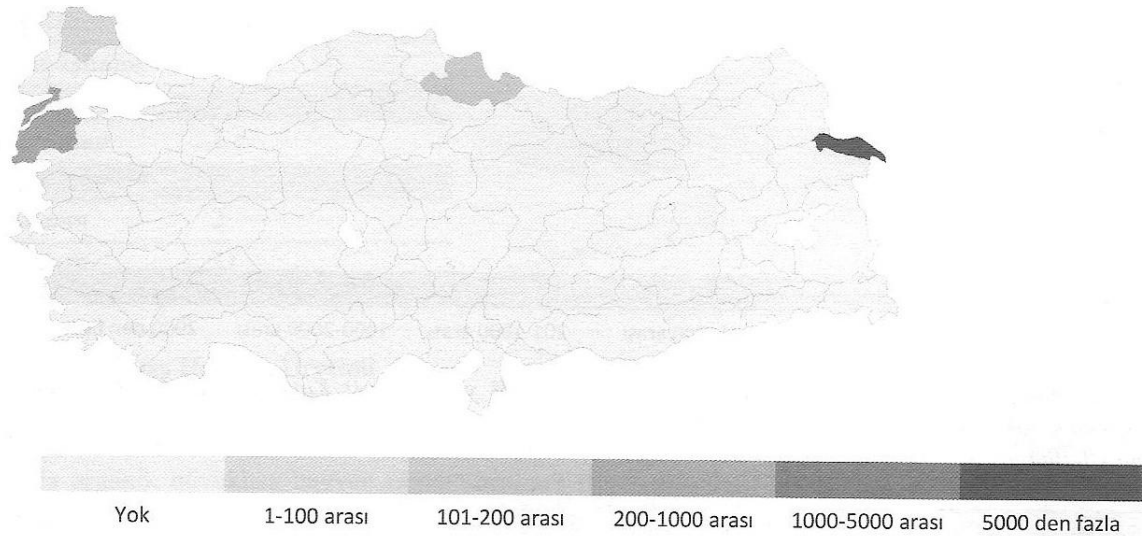
2004 yılında organik küçükbaş hayvan varlığının yarısını oluşturan keçilerin izleyen yıllarda organik olarak üretiminde önemli azalma dikkat çekicidir (Şekil 30). 2008 yılı verilerine bakıldığında Çanakkale’deki 474 keçi hariç ülkemizde organik keçi üretimi yapılmamaktadır (Tablo 11).

Şekil 30. Yıllara bağlı olarak yetiştirilen küçükbaş hayvan sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Ülkemizin doğu uç noktasını oluşturan Iğdır ili küçükbaş hayvan üretiminin yüzde sekseninden fazlasının yapıldığı yer olarak göze çarpmaktadır (Şekil 31, Tablo 11).

Şekil 31. İller için yetiştirilen küçükbaş hayvan sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

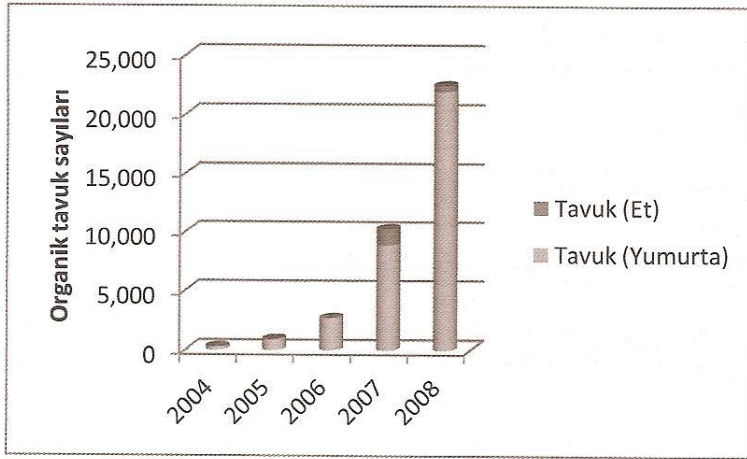
Tablo 11. İller için yetiştirilen küçükbaş hayvan sayıları (2008 yılı verileri)

İller	Keçi	Koyun	İl Toplam
Çanakkale	474	1083	1557
Iğdır	0	10369	10369
Kırklareli	0	85	85
Samsun	0	169	169
Türkiye	474	11706	12180
Toplam			

Kaynak: T.C. Tarım ve Köyüleri Bakanlığı.

Tavukçuluk

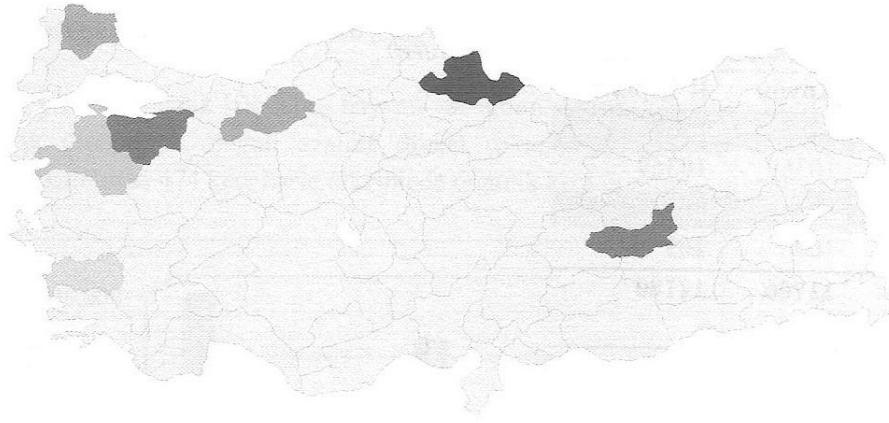
Ülkemizde her ne kadar kırmızı ette olduğu gibi tavuk etinde de organik üretim açısından önemli bir varlık görülme de, son birkaç yılda özellikle yumurta üretiminde önemli bir gelişme izlenmektedir (Şekil 32).

Şekil 32. Yıllara bağlı olarak yetiştirilen tavuk sayıları (2008 yılı verileri).

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Yıllara bağlı olarak üretim yapılan illerde değişiklikler görülse de Marmara Bölgesi organik tavuk yetiştiriciliğinin en yaygın olduğu bölge olarak görülmektedir (Şekil 33, Tablo 12). 2008 yılı verilerine göre Samsun ili 9.570 adet yumurta tavuğu ile neredeyse toplam organik tavuk sayısının yarısını oluşturmaktadır.

Yok 1-1000 arası 1001-2000 arası 2001-2500 arası 2500-4000 arası 4001 den fazla

Şekil 33. İller için yetiştirilen tavuk sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

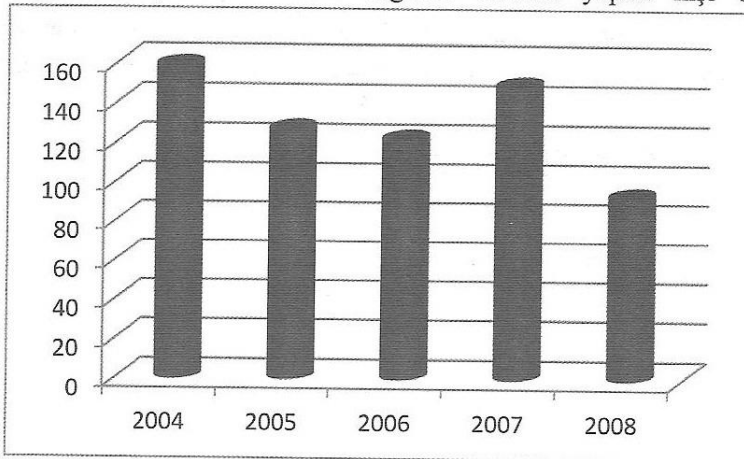
Tablo 12. İller için yetiştirilen tavuk sayıları (2008 yılı verileri)

İller	Tavuk (Et)	Tavuk (Yumurta)	İl Toplam
Aydın	500	500	1.000
Balıkesir		1.600	1.600
Bolu		2.250	2.250
Bursa		3.000	3.000
Elazığ		2.928	2.928
Kırklareli		2.080	2.080
Samsun		9.570	9.570
Türkiye	500	21.928	22.428
Toplam			

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Arıcılık

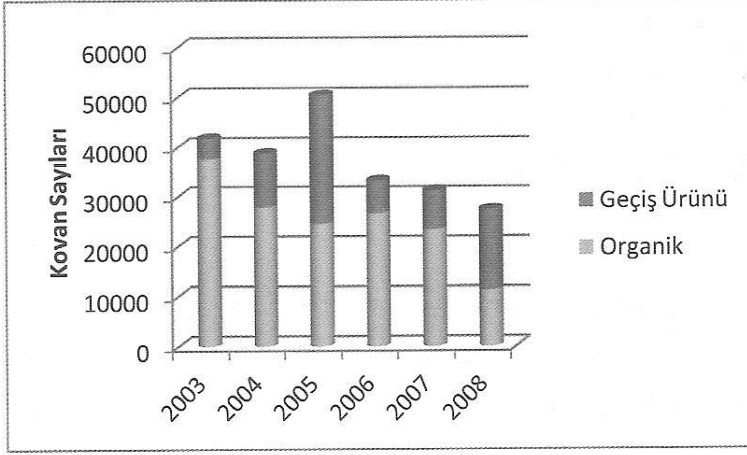
2004-2008 yılları arasında organik arıcılık yapan kişi sayısı Şekil 34’te yer almaktadır.

Şekil 34. Yıllara bağlı organik arıcılık yapan üretici sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Kovan sayılarındaki dalgalanmalar (Şekil 35) organik tarıma yeni başlayan ve ayrılan üreticilerle alakalı olduğu kadar kovanlarını tamamen kaybetmek istemeyen organik üreticilerin organik tarımda izin verilmeyen bazı metotlarla hastalıklarla ve zararlılarla mücadele etmesinden sonra bu kovanların tekrar geçiş ürünü kovanları olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

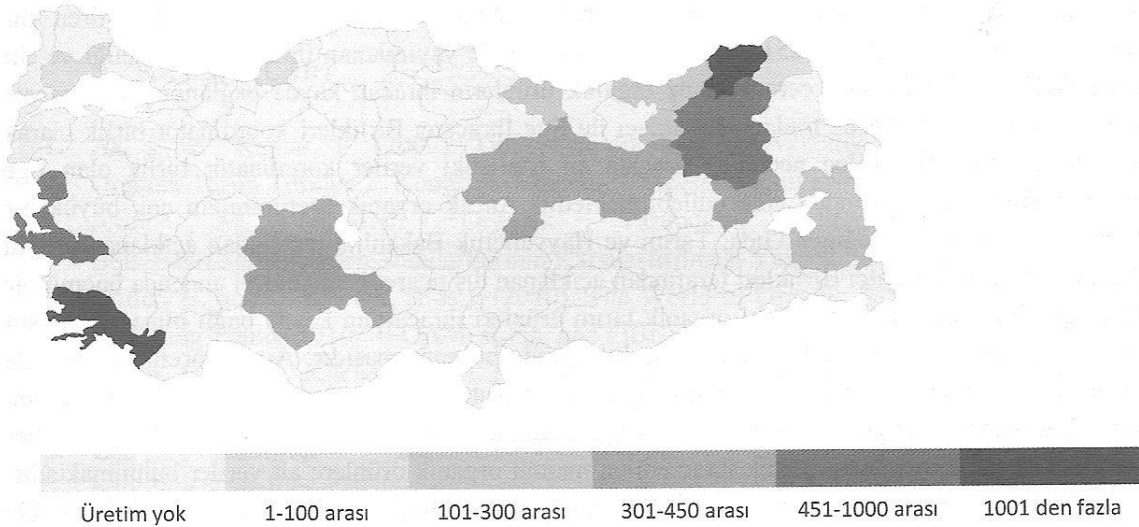

Şekil 35. Organik ve geçiş ürünü kovan sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

2008 yılı verilerine göre illerdeki kovan sayıları Şekil 33’de görüldüğü gibidir.

Artvin ili ülkemizdeki toplam 93 arı üreticisinin 59’unun yer aldığı il olması açısından önemi açıktır. Ayrıca toplam 11.207 organik arı kovanının 4.150’si Artvin ilimizde bulunmaktadır. Arıcılıkta önemli yeri olan bir diğer ilimiz olan Muğla’da ise 2.220 adet kovan bulunmaktadır. Artvin ilinde kovan sayısında düzenli bir artışı gözlenirken Muğla’da 2007 yılında 16.200 kovana sahip 55 üretici varken 2008 yılında 2.220 kovana sahip 8 üreticiye düşmüştür. İzmir ilinde ise 2004 yılında 82 üreticinin 14.880 kovan ile başladığı organik arı üretiminde azalma gözlenerek 2008 yılında 3 üreticinin 718 kovanıyla sınırlı bir hale gelmiştir (Tablo 13).

Şekil 36. İllerdeki kovan sayıları (2008 yılı verileri)

Kaynak: T.C. Tarım ve Köyüleri Bakanlığı.

Arı üretimi yapılan iller, yıllara bağlı olarak bazı farklılıklar gösterse de üretim ağırlıklı olarak Karadeniz ve Ege Bölgelerinde yapılmaktadır.

Tablo 13. İllerdeki üretici ve kovan sayıları (2008 yılı verileri)

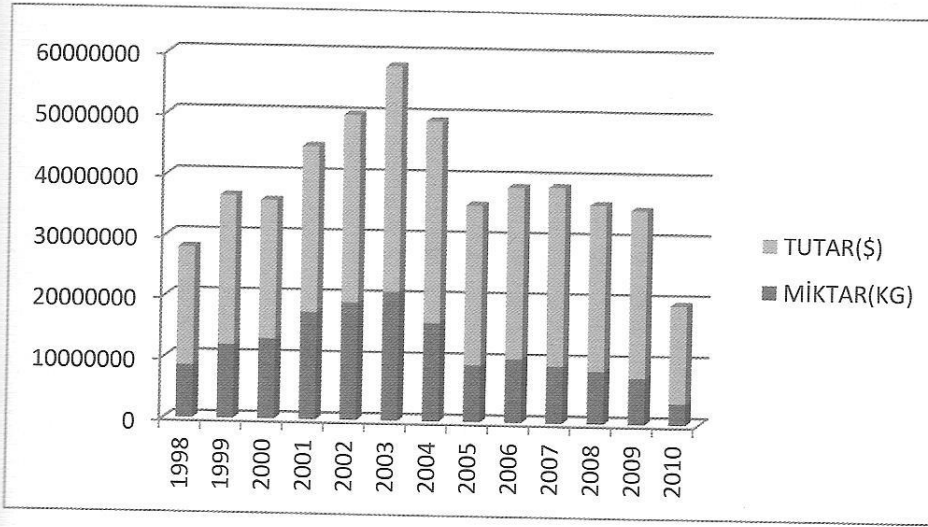
İller	Üretici Sayısı	Kovan sayısı
Ardahan	1	71
Artvin	59	4.150
Bayburt	1	170
Erzincan	1	412
Erzurum	4	935
İzmir	3	712
Konya	2	350
Muğla	8	2.220
Muş	1	350
Ordu	1	300
Rize	4	187
Sivas	1	370
Tekirdağ	2	100
Trabzon	1	130
Tunceli	2	440
Van	1	300
Zonguldak	1	10
Toplam	93	11.207

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

İhracat Değerleri

Diğer ülkelerde olduğu gibi henüz ülkemizde de organik tarım ürünleri dış ticaretine ilişkin tüm ihracatı ortaya koyan bir veri toplama altyapısı oluşturulamamıştır. Konvansiyonel ürünler ticaretinin izlenmesine olanak sağlayan sınıflandırma sisteminin organik tarım ürünleri için oluşturulmamış olması tüm dünyada organik tarım ürünleri ticaret istatistiklerinin izlenmesini güçleştiren bir faktördür. 06.01.1996 tarih ve 22515 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İhracat Yönetmeliği ve eki “Kayda Bağlı İhracat Listesi” çerçevesinde organik ürünlerin ihracatı kayda bağlanmış ve ihracata ilişkin bilgilerin bir merkezde toplanması amacı ile Ege İhracatçı Birlikleri koordinatör birlik olarak yetkili kılınmıştır. Bahsedilen nedenle, ihracata ait istatistik veriler koordinatör birlik olan Ege İhracatçı Birlikleri kayıtlarından elde edilebilmektedir. Ancak organik üretimimizin çok büyük bir bölümü ihraç edilmesine rağmen Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından açıklanan üretim istatistikleri ile Ege İhracatçı Birlikleri tarafından açıklanan dış ticaret istatistikleri arasında önemli bir farklılık görülmektedir. Bunun sebebi organik tarım ürünleri ihracatının kayda bağlı olmasına karşın firmaların zaman zaman İhracatçı Birliklerine bildirimde bulunmamasıdır. Ayrıca üretimde genelde hammadde esas alınırken ihracatta işlenmiş ürün (yaş, kurutulmuş, dondurulmuş ve diğer şekillerde işlenmiş ürün) değerleri yer alabilmektedir. Örneğin organik pamuk üretimi üretim istatistiklerinde yer alırken iplik veya konfeksiyon olarak ihraç edilen mamul organik ürünlere ait veriler bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı yapılan ihracatın tamamının istatistiklere yansıtılmadığı her fırsatta dile getirilmekte ve boşlukların giderilmesine yönelik olarak kurumlar arası çalışmalar devam etmektedir.

İhracatımızın yapıldığı ülke sayısı eldeki verilere göre 32 olup, AB ülkeleri en önemli ihracat pazarlarımızı oluşturmaktadır. AB ülkeleri dışında, Kuzey Avrupa ülkeleri, ABD, Kanada ve Japonya da ülkemiz için çok önemli pazarlardır.

Şekil 37. Yıllara bağlı ihracat değerleri (2010 yılı verileri)

Kaynak: Ege İhracatçı Birlikleri

Şekil 37’de görüldüğü üzere Türkiye organik ürün ihracat değerleri 2003 yılında 37 milyon dolara çıkarak tepe noktası yapmıştır ancak son yıllarda 25-30 milyon dolar değerleri arasında seyretilmektedir.

Ancak ihracata ait bu veriler, ihracatçı firmaların ihracat esnasında “organik” olarak beyan ettikleri partilere ait olup, gerçekleşen ihracat verilerinin tamamını yansıtmamaktadır. Organik ürün ihracatı yapan firmalarla yapılan görüşmelerde ortaya konan verilerle ihracat değerinin 300 milyon doların üstünde olduğu tahmin edilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ak, İ. ve Kantar, F. (2007). Türkiye’de Ekolojik Hayvancılık Potansiyeli ve Geleceği. Organik Tarım Türkiye 1. Kongresi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
2. Avcı, M. (2007). Organik Tarımda Sertifikasyon Sistemi ve Belli Başlı Sertifikasyon Standartlarının Karşılaştırılması Yüksek Lisans Tezi
3. Willer, H. and L. Kilcher, (Eds.). (2010). The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2010. IFOAM, Bonn, and FiBL, Frick
4. Willer, H. and L. Kilcher, (Eds.). (2011). The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2011. IFOAM, Bonn, and FiBL, Frick
5. Ege İhracatçı Birlikleri. (2012). Ege İhracatçı Birlikleri: <http://www.egelihracatcilar.com/Asp/Content.asp?MS=1&Id=0> adresinden alınmıştır.
6. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. (2012). Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı: <http://www.tarim.gov.tr/TarimPortal.html> adresinden alınmıştır.
7. Organic Monitor. (2012). Organic Monitor: <http://www.organicmonitor.com/> adresinden alınmıştır.

8. Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (2012). Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü: <http://www.tugem.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
9. The World of Organic Agriculture 2010. (2012). Organic World: <http://www.organic-world.net/yearbook-2010.html> adresinden alınmıştır.